

Toespraak namens de jury bij de uitreiking van de vierde Scriptieprijs van IKV Pax Christi en Stichting Vredeswetenschappen, 25 november 2011 aan de Radboud Universiteit Nijmegen

De vredeswetenschappen en de scriptieprijs

Dit jaar wordt voor de vierde maal een prijs uitgereikt voor de beste ‘masters’ scriptie op het gebied van de vredeswetenschappen.

De jury voor de scriptieprijs was dit jaar samengesteld uit Susana Menéndez van De Haagse Hogeschool, Jeff Handmaker van het ISS (Erasmus Universiteit), en mijzelf, Philip Everts (Universiteit Leiden) als voorzitter. In ons werk zijn wij bijgestaan door Sofie Smeets van IKV Pax Christi. Wij zijn verheugd dat degenen die een aantal jaren geleden het initiatief hebben genomen voor de instelling van deze scriptieprijs, de Stichting Vredeswetenschappen en IKV Pax Christi (en de ASN bank die in de kosten bijdraagt) dit initiatief dit jaar opnieuw hebben gecontinueerd.

Dat vredesvraagstukken – wat men daar ook onder moge verstaan - actueel en dringend zijn, behoeft echter, helaas, geen nader betoog.

Wij leven in een wereld vol onrechtvaardigheid. Een wereld waar langdurige en bloedige conflicten gaande zijn; in Congo, de Westelijke Sahara, in Iraq en Afghanistan, tussen Israel en de Palestijnen, in Colombia en in Kasjmir.. Wereldleiders doen vaak niets of in elk geval te weinig om voor deze conflicten een oplossing te vinden en soms zijn het eerder de woorden en daden van ‘gewone mensen’ die ons hoop geven dat een andere, meer vreedevolle toekomst mogelijk is. Dit horen wij, juryleden, vaak van onze studenten.. als mensen afkomstig uit het onderwijs en wetenschap. Toch blijven wij geloven aan het belang van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de vredeswetenschappen, waarvoor ook de scriptieprijs is ingesteld. Hoe conflicten ontstaan en uit de hand lopen en hoe ze vreedzaam kunnen worden opgelost en samenlevingen na een oorlog weer samen kunnen leven roept om meer en vooral innovatief onderzoek. Het is evident dat wetenschappelijk inzicht soms directe betekenis kan hebben voor de inspanningen ter bevordering van vrede en gerechtigheid. Voor het vertalen van de uitkomsten van onderzoek in praktisch bruikbare voorstellen zijn anderzijds ook organisaties en bewegingen nodig die bereid zijn voor nieuwe wetenschappelijke inzichten steun te verwerven en deze in maatschappelijke actie om te zetten.

‘Vredeswetenschappen’ is overigens een wat vage term waar veel over te zeggen valt, en waar ik dadelijk nog heel kort iets aan wil toevoegen.

Het begrip roept niet alleen de vraag op naar de omschrijving van het onderzoeksgebied, maar ook of de vredeswetenschap of wetenschappen zich behalve door het terrein van onderzoek, ook onderscheiden door doelstelling en methode. Daarover kan lang worden gesproken – en dat gebeurt ook al jaren – maar niet op dit moment, nu de genomineerden alleen maar zitten te wachten op het hoge woord van de jury.

In het verband van de scriptieprijs is één opmerking echter wellicht toch van belang. Het is begrijpelijk dat de initiatiefnemers tot deze prijs er destijds voor hebben gekozen om bij de omschrijving van het vakgebied te volstaan met een, niet uitputtende, lijst van thema's. Maar als leden van de jury hebben wij gemerkt dat, gewild of ongewild, bij de oordeelsvorming toch meespeelt welke voorstelling men zelf heeft bij dat begrip vredeswetenschap en welke thema's of benaderingen men meer of minder belangrijk of relevant vindt. Enige nadere omschrijving van wat onder vredeswetenschap wordt verstaan lijkt daarom gewenst. Wij hebben daar overigens al eens eerder voor gepleit. Een nadere omschrijving zou met name nuttig kunnen zijn in de beginfase van het selectieproces. Dan heeft de jury immers nog geen idee van de kwaliteit van de ingezonden scripties en moet zij toch een eerste selectie maken. Bij een aantal van rond de twintig inzendingen is het immers niet mogelijk alle inzendingen in detail te beoordelen. Bij die eerste schifting speelt de vraag of een scriptie tot de vredeswetenschap moet worden gerekend of niet-ontvankelijk moet worden verklaard dan ook onvermijdelijk een grotere rol dan nadien.

Ook is nadere discussie mogelijk en gewenst over de vraag hoe belangrijk het criterium moet zijn dat de betrokken scriptie ook tot praktisch toepasbare inzichten en aanbevelingen moet komen. Ook dat laat zich in de beginfase moeilijker beoordelen dan naderhand. Er wordt in dit verband overigens ook wel eens gezegd dat er niets praktischer is dan een goede theorie. Al met al realiseert de jury zich ieder jaar weer dat de kans op verkeerde beoordelingen aan het begin van het selectieproces groter is dan aan het eind en dat de gevraade samenvatting dat probleem maar ten dele ondervangt.

Hoe het allemaal zij, het is en blijft wenselijk dat de juryleden in elk geval uit verschillende vakgebieden afkomstig zijn, in dit geval politicologie, rechtssociologie en gender studies, zodat tenminste vanuit verschillende perspectieven naar het vredesvraagstuk en de gebruikte methode van onderzoek kan worden gekeken.

Werkwijze van de jury

Bij de gelegenheid van de eerste uitreiking van de scriptieprijs – toen het aantal inzendingen dertig bedroeg sprak de voorzitter zijn hoop uit dat dat aantal de volgende jaren nog zou

worden overtroffen als de bekendheid met het bestaan van de scriptieprijs groter zou zijn. Hoewel er in de afgelopen jaren door het secretariaat van IKV Pax Christi alles aan gedaan is deze bekendheid inderdaad te vergroten heeft dat niet geresulteerd in een groter aantal inzendingen, integendeel. Dat aantal lijkt zich nu op rond de twintig te stabiliseren. Dat is wat minder dan men voor het vakgebied zou hopen, maar ook een geruststelling voor de jury die anders onder haar leeslast zou kunnen bezwijken.

Zoals gezegd, was het ook dit jaar voor de jury vooral aan het begin niet gemakkelijk om uit de twintig inzendingen, waarvan vele op grond van het onderwerp en de samenvatting veelbelovend leken, een zestal scripties te selecteren die door alle juryleden integraal gelezen en van een cijfermatige beoordeling op een aantal criteria zijn voorzien.

Bij de laatste bijeenkomst is op grond daarvan een rangorde vastgesteld en bepaald wie uiteindelijk de prijswinnaar zou worden. Dat was opnieuw niet gemakkelijk, en niet alleen omdat behalve over smaak ook over kwaliteit lang valt te twisten. Zo bleek ook nu weer dat lezing van de gehele scriptie soms tot een geheel ander oordeel leidde dan de indruk die door de samenvatting was gewekt. Een blijvend probleem vormt het feit dat ongeacht de verdiensten van de inhoud de kwaliteit van taal en stijl, met name bij engelstalige scripties zo matig, dat de vraag rijst of de betrokken scriptie niet bij voorbaat op grond van dit criterium zou moeten sneuvelen in het selectieproces. Voor menigeen is het schrijven van een goede scriptie in een taal die niet de moedertaal is kennelijk nog steeds een brug te ver.

Een enkele keer vroeg de jury zich af hoe het mogelijk was dat de geconstateerde tekortkomingen de oorspronkelijke scriptiebegeleiders hadden kunnen ontgaan.

De inzendingen

Na deze opmerkingen over de vorm, iets over de inhoud van de twintig ter beoordeling voorgelegde scripties. Deze waren, evenals in voorgaande jaren, afkomstig uit uiteenlopende disciplines. Ik noem bijvoorbeeld politicologie, sociologie, antropologie, internationaal recht, ontwikkelingseconomie, bestuurskunde en theologie, en betroffen een veelheid van onderwerpen. Dat was op zich boeiend en verheugend.

Vergeleken met 2010 was de jury weer meer onder de indruk van de kwaliteit van het ons voorgelegde werk. Positief was ook dat, zo bleek ons, moeilijke vraagstukken en ingewikkelde thema's niet uit de weg werden gegaan evenmin als onderwerpen waarbij het moeilijk is voor de onderzoeker om de goede mix tussen betrokkenheid en distantie – die beide nodig zijn om echt inzicht te krijgen - te vinden.

Voor de meeste scripties was duidelijk veel gelezen en veel werk verzet, terwijl

aan de methodologische kant van het onderzoek in het algemeen (en terecht) veel aandacht werd gegeven en de schrijvers zich goed bewust bleken te zijn van alle voetangels en klemmen op dit terrein.

De vier geselecteerde inzendingen

De jury heeft uit de inzendingen, zoals gezegd, in eerste instantie zes scripties geselecteerd en gedetailleerd beoordeeld. Daaruit zijn er vier genomineerd voor de prijs en een daarvan is uiteindelijk uitverkoren.

U heeft eerder vanmiddag aan de hand van korte presentaties kunnen kennismaken met ieder van de vier auteurs van de door ons genomineerde scripties heeft onderzocht en hoe zij tewerk zijn gegaan.

Voor ik het eindoordeel geef noem ik daarom nu alleen nog even de schrijvers en onderwerpen en doe dat in willekeurige volgorde:

1) Jerry Tjon onderzoekt in zijn scriptie *Development and the Post Conflict State: A comparative case study of Burundi and Rwanda* met uitgebreide econometrische data de vraag hoe het verschil in ontwikkeling tussen Burundi en Rwanda verklaard kan worden, na de gewelddadige conflicten in 1993 en 1994. Hij beargumenteert dat positieve ontwikkeling mogelijk is, ook na zulk ontwrichtend geweld.

2) In zijn scriptie *Religie, ramp of remedie? Meedenken met Charles Taylor* over relaties tussen religie en groepsgeweld gaat Sicco Claus vanuit filosofisch perspectief in op de wortels van conflict en de veronderstelling dat veronderstelling dat religie geweld verzaakt. Aan de hand van Charles Taylor toont hij dat religie juist veel elementen voor vrede bevat.

3) Quirine Vervloet neemt ons in haar empirische scriptie *Towards (Ed)utopia?: Education and Social Transformation in Northern Ireland* mee naar Belfast, Noord-Ierland, waar ze onderzoek heeft gedaan naar de mogelijkheden die het onderwijs biedt voor *social justice* als conditie voor duurzame vrede.

4) Jurjen van Dijk, ten slotte, analyseerde of het nieuwe begrip *Responsibility to Protect*, de plicht van een regering om mensenrechten van zijn bevolking te beschermen en daarmee legitimiteit te behouden, een goed alternatief biedt om het dilemma van humanitaire interventie te overkomen, in zijn scriptie *Responsibility to Protect. An assault on international order?*

Het grote belang van meer en beter inzicht in ieder van deze vier thema's voor de vredeswetenschappen behoeft nauwelijks te worden beargumenteerd. Hoe kwam de jury nu toch aan een eindoordeel?

Eindoordeel

Anders dan eerder wel eens het geval was, was het voor de jury dit jaar weer mogelijk om eensgezind tot een eindoordeel te komen. Van de vier scripties waren er drie waarover de meningen verdeeld waren, terwijl er één duidelijk naar voren sprong voor de eerste plaats in het klassement.

Om de vier genomineerden nu niet langer in spanning te laten: De jury heeft besloten de Scriptieprijs 2011 toe te kennen aan **Quirine Vervloet** voor haar scriptie *Towards (Ed)utopia?; Education and Social Transformation in Northern Ireland*.

Wat de jury in de winnende scriptie aansprak was in de eerste plaats de heldere vraag- en probleemstelling en de sociale relevantie van haar onderwerp. De genomineerde begint met een sterk uitgewerkt en goed toepasbaar conceptueel kader en kiest als onderzoeker een duidelijke positionering. Daarmee wordt de analyse op een heldere en correcte manier ingekaderd.

De schrijfster is zich goed bewust van de lastige vragen die bij vredeswetenschappen vaker om de hoek komen kijken, zoals de positie van de onderzoeker in en ten opzichte van het onderzochte conflict en de rol van machtsverhoudingen en –posities. Deze worden binnen het gekozen kader niet uitvoerig behandeld, maar de auteur geeft daar wel een heldere methodologische verantwoording voor.

De sociale context, van een politiseerde samenleving, wordt op knappe en, naar het oordeel van de jury, correcte wijze meegenomen.

Wat de jury ook waardeerde is het feit dat het analysekader door *social justice* via het onderwijs als innovatief uitgangspunt te nemen, positieve aanknopingspunten voor vredesbevordering biedt.

Uit de scriptie spreekt ook een sterk begrip van de noodzaak de onderliggende oorzaken voor het conflict niet onder tafel te laten verdwijnen “om der lieve vrede wille” en onder het motto ‘zand er over’. Voor zo’n standpunt valt veel te zeggen, maar schrijfster betoogt met kracht dat het verleden vooral met het oog op een vreedzame toekomst juist niet mag worden veronachtzaamd. In die zin heeft deze scriptie in principe ook een algemener strekking en betekenis.

Alles bijeen voldoende reden om haar de scriptieprijs voor 2011 met volle overtuiging toe te kennen. Ik zal haar deze nu graag overhandigen.

De jury:

Ph.P.Everts (voorzitter)

J. Handmaker

S. Menendez

met hulp van S. Smeets